

Araştırma Makalesi

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Sorunları, Nedenleri ve Bu Sorunlarla Baş Etme Yöntemlerinin Değerlendirilmesi*

Cemal AKÜZÜM² Kemal NAZLI³

Öz

Bu çalışmada Bingöl il merkezindeki resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları, nedenleri ve sınıf öğretmenlerinin bu sorunlarla baş etme yöntemleri değerlendirilmiştir. Araştırma, genel tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evreni, Bingöl il merkezindeki resmi ilkokullarda görev yapan 308 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Örneklemi ise, araştırmaya katılan ve veri toplama araçları geçerli sayılan 210 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Disiplin Sorunları Anketi” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS paket programı kullanılarak hesaplanan yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerlerinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde en çok karşılaştıkları disiplin sorunlarının, “öğrencilerin derste tuvalete gitmek için izin istemeleri”, “öğrencilerin birbirlerini sıkça şikâyet etmeleri” ve “öğrencilerin sınıfta söz almadan konuşmaları” olduğu; disiplin sorunlarının en önemli nedenlerinin “bilgisayar oyunları, TV dizileri, internet ve medyanın olumsuz etkileri” olduğu; disiplin sorunlarıyla baş etmede en fazla kullandıkları yöntemlerin ise; “öğrenci ile göz teması kurarım”, “sorunu anlamaya çalışırım” olduğu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: sınıf öğretmeni, sınıf yönetimi, istenmeyen davranış, disiplin sorunları

Research Article

The Evaluation of Primary School Teachers about Discipline Problems, the Causes of These Problems and the Way in Which They Cope with These Problems in Classroom Management

Abstract

In this study, the problems that primary school teachers, who are working at public primary schools in the city centre of Bingöl, encounter in class management, their reasons and the way in which they deal with these problems are evaluated. The research is a descriptive study. The universe of the research constitutes 308 class teachers working in the official primary schools in the city centre of Bingöl province, Turkey. The sample consisted of 210 classroom teachers participating in the survey. The data needed for the research gathered by applying the “Discipline Questionnaire Form” developed by the researchers. The data were analyzed by employing descriptive data analysis procedures including percentages, frequency and mean scores using the SPSS package program. According to the results the discipline problems most frequently encountered by the primary class teachers are students’ “asking for the toilet during the session”, “frequently complaining about their peers” and “frequently speaking among themselves during session”; the major causes of discipline problems are; “the negative effects of the computer games, TV series, internet and media” ; the strategies mostly adopted by class teachers to overcome the students’ misbehaviors are; “I apply eye contact with student if he/she does misbehavior”, “I try to understand the problem”.

Keywords: primary school teacher, classroom management, disruptive behavior, discipline problems

* **To cite this article:** Aküzüm, C. & Nazlı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları, nedenleri ve bu sorunlarla baş etme yöntemlerinin değerlendirilmesi. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 1 (2), 88-102.

¹ Çalışma, 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Diyarbakır, Türkiye

³ Doktora öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye

Corresponding Author e-mail adress: cemal.akuzum@dicle.edu.tr

1. GİRİŞ

İnsanoğlu doğduğu andan itibaren kendisini eğitim sürecinin içinde bulur ve yaşamı boyunca eğitim süreçlerinden geçer. İnsan dışında eğitime bu denli gereksinim duyan ve eğitimi kurumsallaştıran başka bir canlı çeşidi yoktur (Kızılloluk, 2002). Ancak o, bu gereksinim içerisinde müthiş bir potansiyel güç ve yeterliğe sahip olarak dünyaya gelir (Akgündüz, 1998). Adeta beşikten mezara kadar eğitim süreçlerinden geçerek gizil güçlerini fark eder, geliştirir ve hayat serüveninde ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir donanıma kavuşarak kendini gerçekleştirir.

Eğitim, kişinin zihinsel, bedensel, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının istenilen yönde geliştirilmesi ya da ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması faaliyetlerinin tümüdür (Akyüz, 1994). Eğitimin temel amacı, öğrencilerde arzulanan davranış değişikliği meydana getirmektir (Başaran, 1992; Ertürk, 1979). Arzu edilen bu özellikler, önceden programlanmış belli bir plan dâhilinde sınıf ortamında geçirilen eğitsel yaşantılarla kazandırılmaktadır.

Öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen faktörler konusunda son yıllarda yapılan bilimsel araştırmalara göre, öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen en önemli faktör sınıf yönetimi olarak ortaya çıkmıştır. Söz konusu araştırmalardan elde edilen bulgulara göre; etkili sınıf yönetiminin öğrencinin öğrenme etkinliklerine katılımını arttırdığı, öğrenme zamanının verimli kullanılmasını sağladığı ve olumsuz davranışları azalttığı görülmüştür. Tam tersine etkisiz sınıf yönetiminin; öğrencilerin akademik başarısı, olumlu davranış gösterme becerileri ve öğrencilerin sosyalleşmeleri açısından negatif sonuçlar doğurduğu saptanmıştır (Johansen, Little & Little, 2011). Sınıf yönetimi, eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılan planlama, örgütleme, uygulama ve değerlendirme işlevlerine ilişkin ilke, kavram, kuram, model ve tekniklerin sistemli ve bilinçli bir şekilde uygulanmasıyla ilgili etkinliklerin tamamıdır (Ağaoğlu, 2002). Sınıf yönetimi, sınıfın fiziksel çevresinin düzenlenmesi, sınıf kurallarının oluşturulması, rutin işlerin belirlenmesi, etkili ilişkilerin geliştirilmesi, olumsuz davranışların önlenmesi ve olumsuz davranışlara nasıl müdahale edileceğini içeren çok yönlü bir kavramdır (Garrett, 2008). Sınıf etkili bir biçimde yönetmek sınıf öğretmenin en başta gelen sorumluluğudur. Etkili yönetilen sınıflarda öğrenciler kendi olumsuz davranışlarının sorumluluğunu üstlenirler. Etkili sınıf yönetimi sadece bir dizi kural ve işlemlerden ibaret değil, aynı zamanda öğretmenin duyarlılık ve sevecen bir tutum sahibi olmasını da gerektirir (Taylor, 2009). Etkili yönetilen sınıflarda disiplin sorunlarının en aza indirilmesi ve eğitim-öğretim durumlarının önüne geçmesinin önlenmesi beklenir.

Öğretmenlerin çoğu, disiplini akademik başarının ön koşulu olarak görmektedirler (Chung, 2003). Sınıf yönetiminde etkili eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi için sınıfta disiplin ortamının oluşturulması şarttır. Disiplin ortamının sağlanamadığı sınıflarda, sağlıklı bir öğrenmenin gerçekleşmesi de beklenemez (Aksoy, 2002). Sınıfta disiplini sağlama ortama, koşullara ve öğrenciye göre farklı tekniklerin kullanılmasını gerektirdiği ve bireysellik arz ettiği için öğretmenlerin sıkça karşılaştıkları bir sorundur. Ancak öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışlarını belirleyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar arasında öğretmenlerin öğrencilere bakış açısı ve çocuklarla ilgili beklentileri önemli bir yer tutmaktadır (Tümekaya, 2005). Öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışları çağımız insanının özelliklerine, eğitim programlarının felsefesine ve küresel dünya gerçeklerine uygun olarak değişmektedir. Geleneksel disiplin uygulamaları da yerini çağdaş pozitif disiplin uygulamalarına bırakmıştır. kür

En tipik anlamıyla öğrencileri hizaya getirmek olan disiplin (Skiba & Peterson, 2003) ne kızını, ne de dizini dövmeyi gerektirir (Küçükahmet, 1994). Disiplin, öğrencilerin bir asker ciddiyetinde, sınıfta hareketsiz oturması, öğretmenin karşısında korkuyla durması, öğretmenin kızarak ve azarlayarak öğrencileri yönetmesi değildir (Büyükkaragöz & Çivi, 1996). Disiplin, düzenli yaşama sistemidir. Evde, okulda, çevrede, kısaca hayatın her alanında karşımıza çıkan, kural ve yönetmeliklere uygun davranış biçimidir (Baldık, 2005). Uzun yıllar ebeveynler, öğretmenler ve din

mensupları çocukları korku ve baskıyla disipline etmeye çalıştılar. Bağırma, üzerine yürüme, hırpalama, dayak atma, vurma, eleştirme, tehdit, alay etme, azarlama meskenlerde ve eğitim kurumlarında olağan durumlar olarak görülebiliyordu (Ada & Çetin, 2002). Günümüzde artık çocuklardan mutlak usululuk, itaat ve baş eğme beklenmemekte, onlara belli ölçüde söz hakkı tanınmaktadır. Geleneksel tutumlar tam demokratik bir nitelik kazanmamışsa da geçmişe oranla oldukça olumlu gelişmeler görülmekle beraber (Yörüköğlu, 2004), çağdaş disiplin anlayışı giderek önem kazanmaktadır.

Çağdaş eğitim anlayışlarında disiplin, öğretmenin sınıfta sıkıyönetim uygulaması, öğrencilerin tamamen devre dışı kalması değildir; tam aksine öğrencilerin belli ölçüde serbest hareket etmesi ve karar vermesini gerekli görmektedir. En yararlı, en verimli disiplin şeklinin çağdaş disiplin anlayışına uygun olarak, demokratik ortamlarda sağlanabileceği bilinmektedir. Öğretmen öğrenciye baskı kurmadan ve taviz vermeden, öğrenci ile iyi bir iletişim kurarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmelidir (Turgut, 1998). Görüldüğü üzere günümüzde öğretmenlerin, sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına yaklaşırlarken daha pozitif bir tutum sergilemeleri hayati önem arz etmektedir. Ancak buna rağmen okullar ve sınıflarda disiplin sorunları giderek artmakta ve bu durum eğitim paydaşlarını, özellikle de öğretmenleri kaygılandırmaktadır.

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), 2009 yılında OECD ülkeleri içerisinde yaptığı araştırma verilerine göre, disiplin sorunlarının çok fazla olduğu okul ve sınıfların etkili eğitim ve öğretim faaliyetlerine fırsat vermediğini ortaya çıkarmıştır. Çünkü böylesi sınıflarda öğretmenler, sınıfın fiziksel ve ilişki çevresini öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmeye uygun hale getirmek için çok fazla zaman ve emek harcamak zorunda kalmaktadırlar. Aynı şekilde, istenmeyen davranışların yoğun olduğu sınıflarda, öğrencilerin derse katılımı ve motivasyonları da olumsuz etkilenmektedir. Yine araştırma sonuçları, sınıfta yaşanan disiplin sorunlarının, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde güçlü bir biçimde etkili olduğunu göstermiştir. Buna göre, dersleri sıkça disiplin sorunlarıyla kesintiye uğrayan öğrencilerin, dersleri nadiren disiplin sorunlarıyla kesintiye maruz kalan öğrencilerden daha düşük bir performans sergiledikleri görülmüştür (PISA, 2011). Bütün bu araştırma sonuçları, sınıftaki disiplin sorunları ve istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitsel amaçların arzu edilen düzeyde gerçekleşmesi önünde ciddi bir engel oluşturduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Curwin, Mendler ve Mendler (1996)'in ifade ettiği gibi, okullardaki disiplin sorunlarında gittikçe bir artış gözlenmektedir. Öğretmen ve öğrenciler aynı fizikî mekânı, aynı zamanı, aynı amaçları ve beklentileri taşımalarına rağmen aralarında sıklıkla sorunlar yaşamaktadırlar. Öğretmen ve öğrenciler, günün büyük bir bölümünü birbirleriyle iletişim kurarak, birbirlerini düşünerek ve yargılayarak geçirmektedirler. Bu iletişim ve etkileşim sırasında anlaşmazlık söz konusu olduğunda sınıf, öğretmen ile öğrencilerin güç mücadelelerine sahne olmaktadır. Çoğu öğretmen ve öğrenciye göre, bu mücadele en çok disiplin sorunları baş gösterdiğinde olmaktadır.

Amerika'da yapılan bir araştırmaya göre; Amerikan halkı ve Amerikalı öğretmenlere göre okulların en büyük sorunu, istenmeyen öğrenci davranışlarıdır (Cheney, 1989). Amerikan Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi'nin 1987 yılında yaptığı araştırmalara göre ise, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin üçte biri okullardaki disiplin sorunları ya da istenmeyen öğrenci davranışlarından ötürü öğretmenlik mesleğini bırakmayı düşündüklerini ortaya koymuştur. Yine bu öğretmenlerin % 44'ü geçen beş yıla göre sınıflarında istenmeyen davranışların arttığını belirtmişlerdir (Moles, 1989). İlköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, önemli bir disiplin sorunudur ve eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde ciddi bir engel oluşturmaktadır (İlgar, 2000, akt. Kocabay, 2008). Bütün bunlar, okullarda ve sınıflarda disiplin sorunlarının günümüzde, geçmişle mukayese edilemeyecek kadar eğitim paydaşlarını endişelendirdiğini söylemek mümkündür.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında, küreselleşmenin ve hızlı bilgi dolaşımının tetiklediği sosyal değişimlere paralel olarak, gerek dünyada gerekse ülkemizde okullarda disiplin sorunlarında çeşitlilik ve artış gözlemlendiği söylenebilir. Bu da geciktirilmeye asla tahammülü olmayan eğitim ihtiyacının etkili

ve sağlıklı bir biçimde yerine getirilmesini zorlaştırmaktadır. Son yıllarda gerek yurt içinde (Bal, 2005; Baysal, 2009; Eleser, 2007; Hemde, 2010) gerekse yurt dışında (Chung, 2003, Johanson, Little & Little, 2011; Ozirio, 2014; Skiba & Peterson, 2003) okullarda disiplin sorunları üzerine birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. Yapılan bütün bu çalışmaların ortak amacı, disiplin sorunlarının nedenlerini anlamak ve çözüm yollarını geliştirerek eğitimin verimliliğini ve kalitesini arttırmaktır. Böylece, eğitim ve disiplin anlayışları değişmekte, bireyi önceleyen bir eğitim ve disiplin anlayışı giderek önem kazanmaktadır. Ancak burada önemle vurgulanması gereken husus, bu sorunlarla yılgınlık göstermeden ve ümitsizliğe kapılmadan doğru yöntemler ve yaklaşımlarla baş edebilmektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Bingöl il merkezindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri temelinde, sınıf yönetiminde karşılaşılan disiplin sorunlarını irdelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları ile baş etme yöntemleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, genel tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Tarama araştırmalarının amacı, araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk ve diğ., 2014). Betimsel araştırmalar, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak durumlar arasındaki etkileşimi açıklamaya çalışır. Bu yöntemle dayanan araştırmalarda mevcut durum nedir, neredeyiz, ne yapmak istiyoruz, nereye hangi yöne gitmeliyiz, oraya nasıl gideriz gibi sorulara mevcut zaman dilimi içinde olduğu düşünülen verilere dayanarak cevap bulunmak istenir (Kaptan, 1991). Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2002).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Bingöl il merkezindeki 19 resmi ilkokulda görev yapan 308 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada katılımı ve araştırma sonuçlarının genellenebilirliğini arttırmak için örneklem alma yoluna gidilmeyip araştırma evreninin tamamı üzerinde çalışılmıştır. Bu amaçla Bingöl il merkezindeki bütün ilkokullara gidilip sınıf öğretmenlerinden araştırmaya destek sunmaları talep edilmiştir. Araştırmaya katkı sunabileceğini belirten 249 öğretmene veri toplama aracı doldurulmak üzere verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin 213'ü doldurdıkları anketleri teslim ederek araştırmaya katkı sunmuşlardır. Doldurulan 213 anketten 3 tanesi uygun doldurulmadığından değerlendirme dışı bırakılmış, 210 adet anket geçerli sayılarak değerlendirmeye alınmıştır. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğretmenler, evrenin %68,18'ni temsil etmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin demografik nitelikleri ise Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerin %43.8'i (f= 92) kadın, %56.2'si (f= 118) ise erkektir. Mesleki kıdem açısından öğretmenlerin %20.5'i (f=43) "1-7 yıl arası" mesleki kıdeme sahipken, %49.5'i (f=104) "8-14 yıl arası", %14.8'i (f=31) "15-20 yıl arası", %5.2'si (f=11) "21-30 yıl arası" ve %10'u (f=21) ise "31 yıl ve üzeri" mesleki kıdeme sahip olduğu görülmüştür. Öğrenim düzeyi açısından öğretmenlerin %8.1'i (f= 17) "eğitim enstitüsü" mezunu, %3.3'ü (f= 7) "ön lisans" mezunu, %84.3'ü (f= 177) "lisans" mezunu, %4.3'ünün de (f= 9) "yüksek lisans" mezunu olduğu görülmüştür. Okuttuğu sınıf düzeyi bakımından öğretmenlerin %23.8'inin (f= 50) birinci sınıf,

%25.2'sinin (f= 53) ikinci sınıf, %29.5'inin (f= 62) üçüncü sınıf, %21.4'ünün (f= 45) dördüncü sınıfı okuttuğu görülmüştür. Son olarak, okuttukları sınıfların sınıf mevcutları bakımından öğretmenlerin %40'ının (f= 84) sınıf mevcutları "15-25 arası", %49.5'inin (f= 104) "26-35 arası", %10'unun (f= 21) "36-45 arası", %0.5'inin (f= 1) ise "46 ve üzeri" sınıf mevcutları olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Nitelikleri

Demografik Nitelik	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	92	43.8
	Erkek	118	56.2
Mesleki kıdem	1-7 yıl arası	43	20.5
	8-14 yıl arası	104	49.5
	15-20 yıl arası	31	14.8
	21-30 yıl arası	11	5.2
	31 yıl ve üzeri	21	10
	Öğrenim durumu	Eğitim Enstitüsü	17
	Ön Lisans	7	3.3
	Lisans	177	84.3
	Yüksek Lisans	9	4.3
Okutulan sınıf düzeyi	1. sınıf	50	23.8
	2. sınıf	53	25.2
	3. sınıf	62	29.5
	4. sınıf	45	21.4
	Sınıf mevcudu	15-25 arası	84
	26-35 arası	104	49.5
	36-45 arası	21	10
	46 ve üzeri	1	0.5
Toplam		210	100

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket geliştirilirken öncelikle konuyla ilgili yapılan araştırmalarda kullanılan anketler araştırılmıştır. Alan yazındaki anketlerin farklı seviyedeki sınıflara yönelik olmalarından dolayı araştırmada kullanılmaları uygun görülmemiştir. Dolayısıyla araştırmacılar, alanda bizzat çalışan sınıf öğretmenleriyle görüşerek anketi geliştirme yoluna gitmiştir. Öncelikle ilkokul 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda görev yapan öğretmenlerden sınıf yönetiminde en çok kendilerini rahatsız eden öğrenci davranışlarının neler olduğu, kendilerine göre öğrencilerin bu olumsuz davranışlarının nedenlerinin neler olduğu ve sınıflarında bu olumsuz öğrenci davranışlarıyla hangi stratejileri kullanarak baş ettikleri sorulmuştur. Öğretmenlerden derlenen bu veriler bir madde havuzunda toplanmıştır. Bu maddelerden benzer olanlar birleştirilerek bizzat sınıfta bu sorunlarla bire bir muhatap olan sınıf öğretmenlerinin ve uzman görüşlerinin (2 eğitim bilimi uzmanı, 1 Türkçe dil uzmanı) katkılarıyla anket geliştirilmiştir. Hazırlanan anket dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler yer alırken, İkinci bölümde sınıf yönetiminde karşılaşılan disiplin sorunları, üçüncü bölümde disiplin sorunlarının nedenleri ve dördüncü bölümde ise öğretmenlerin bu sorunlarla nasıl baş ettikleri yer almaktadır. Hazırlanan anket, eğitim uzmanlarının tashihinden geçerek Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

(SPSS 21.0) ile Cronbach Alpha güvenilirlik testine tabi tutulmuştur. Anketin Cronbach Alpha güvenilirliği; II. bölüm için 0.90, III. bölüm için 0.89 ve IV. bölüm için 0.77 olarak gerçekleşmiştir. Anketin toplam Cronbach Alpha güvenilirliği ise 0.85 olarak elde edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Disiplin Sorunları Anketinin bölümleri ve Cronbach-Alfa kat sayıları

Anketin Bölümleri	Madde Sayısı	Cronbach-Alpha Katsayıları
II. Bölüm (Disiplin Soruları)	34 madde	0.90
III. Bölüm (Disiplin Sorunlarının Nedenleri)	28 madde	0.89
IV. Bölüm (Disiplin Sorunlarıyla Baş Etme Yöntemleri)	29 madde	0.77
Toplam		0.85

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizleri SPSS 21.0 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) programından yararlanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde yüzde ve ortalama hesaplamalarından yararlanılmıştır. Ortalamalar yorumlanırken aralıkların eşit olduğu varsayımından hareketle ağırlıklı ortalamalar için puan aralığı katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır.

$$\text{Puan Aralığı} = \frac{\text{En Büyük Değer} - \text{En Küçük Değer}}{\text{En Büyük Değer}} = \frac{5 - 1}{5} = .80$$

Anketin değerlendirme aralıkları ile ortalamaların yorumlanma kriterleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Ağırlıklı ortalamaların değerlendirme aralıkları

Değerlendirme aralıkları	Anketin II. Bölümü	Anketin III. Bölümü	Anketin IV. Bölümü
1.00 – 1.80	Hiçbir zaman	Hiç katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1.81 – 2.60	Nadiren	Çok düşük oranda katılıyorum	Çok düşük oranda katılıyorum
2.61 – 3.40	Bazen	Orta düzeyde katılıyorum	Orta Düzeyde katılıyorum
3.41 – 4.20	Sık sık	Büyük oranda katılıyorum	Büyük oranda katılıyorum
4.21 – 5.00	Her zaman	Tamamen katılıyorum	Tamamen katılıyorum

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan alt amaçlarla ilgili bulgular ve bunlara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

3.1. Öğretmenlerin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarıyla İlgili Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerinden elde edilen frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaların verildiği Tablo 4 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin birinci sırada en çok karşılaştıkları disiplin sorununun “*öğrencilerin derste tuvalete gitmek için izin istemeleri*” olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %39,5'i bu sorunla “sık sık” düzeyinde karşılaştıklarını belirtirken; %17,1'i “her zaman” düzeyinde karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4: Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları

Disiplin Sorunları	Hiçbir Zaman		Nadiren		Bazen		Sık Sık		Her Zaman		Toplam		$\bar{x}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Sınıfta söz almadan konuşmaları	3	1.4	23	11.0	88	41.9	86	41.0	10	4.8	210	100	3.36
2. Birbirlerine saygılı davranmamaları	4	1.9	54	25.7	102	48.6	45	21.4	5	2.4	210	100	2.96
3. Derste tuvalete gitmek için izin istemeleri	4	1.9	38	18.1	49	23.3	83	39.5	36	17.1	210	100	3.51
4. Ders dışı konularda sorular sorarak dersi sabote etmeleri	39	18.6	73	34.8	76	36.2	20	9.5	2	1.0	210	100	2.39
5. Birbirleriyle boğuşmaları	18	8.6	75	35.7	76	36.2	39	18.6	2	1.0	210	100	2.67
6. Altını ıslatmaları	128	61.0	70	33.3	10	4.8	1	0.5	1	0.5	210	100	1.46
7. Türkçe konuşma ve anlama yetersizlikleri	74	35.2	67	31.9	53	25.2	15	7.1	1	0.5	210	100	2.05
8. Dersi dinlememeleri	12	5.7	68	32.4	96	45.7	33	15.7	1	0.5	210	100	2.72
9. Ders esnasında arkadaşları ile fısıldaşmaları	1	0.5	45	21.4	110	52.4	50	23.8	4	1.9	210	100	3.05
10. Derse yeterince katılmamaları	11	5.2	64	30.5	109	51.9	24	11.4	2	1.0	210	100	2.72
11. Derste sakız çiğnemeleri	57	27.1	83	39.5	53	25.2	13	6.2	4	1.9	210	100	2.16
12. Ders anlatırken başka bir şeyle ilgilenmeleri	5	2.4	69	32.9	105	50.0	30	14.3	1	0.5	210	100	2.77
13. Defter ve kitabını karalama ve yırtmaları	40	19.0	101	48.1	57	27.1	11	5.2	1	0.5	210	100	2.20
14. Okul ve sınıf eşyasına zarar vermeleri	74	35.2	100	47.6	32	15.2	4	1.9	0	0	210	100	1.83
15. Uyarıları dikkate almamaları	17	8.1	108	51.4	62	29.5	19	9.0	4	1.9	210	100	2.45
16. Dikkat çekmek için çeşitli davranışlarda bulunmaları (tuhaf sesler çıkarmak vb.)	23	11.0	102	48.6	70	33.3	14	6.7	1	0.5	210	100	2.37
17. Birbirlerini sıkça şikâyet etmeleri	5	2.4	29	13.8	63	30.0	93	44.3	20	9.5	210	100	3.44
18. Kopya çekmeleri	78	37.1	85	40.5	40	19.0	7	3.3	0	0	210	100	1.88
19. İlgili ilgisiz çok soru sormaları	10	4.8	88	41.9	75	35.7	32	15.2	5	2.4	210	100	2.68
20. Sınıfta izinsiz dolaşmaları	41	19.5	86	41.0	63	30.0	20	9.5	0	0	210	100	2.29
21. Ders sırasında pencereden dışarıyı seyretmeleri	58	27.6	102	48.6	45	21.4	5	2.4	0	0	210	100	1.98
22. Sürekli kalem açmak için izin istemeleri	38	18.1	83	39.5	56	26.7	29	13.8	4	1.9	210	100	2.41
23. Öğrencilerin fiziksel olarak birbirlerine şiddet uygulamaları (kavg vb.)	18	8.6	101	48.1	66	31.4	24	11.4	1	0.5	210	100	2.47
24. Başkasının eşyasını izinsiz almaları	57	27.1	108	51.4	43	20.5	2	1.0	0	0	210	100	1.95
25. Parmak kaldırırken bile gürlüğü çıkarmaları	22	10.5	75	35.7	73	34.8	38	18.1	2	1.0	210	100	2.63
26. Sandalye ve masayı gıcırdatarak dikkati dağıtmaları	63	30.0	97	46.2	42	20.0	7	3.3	1	0.5	210	100	1.98
27. Sessiz olmaları istendiğinde söz dinlememeleri	44	21.0	101	48.1	45	21.4	18	8.6	2	1.0	210	100	2.20
28. Kendi koydukları kurallara dahi uymamaları	32	15.2	94	44.8	63	30.0	19	9.0	2	1.0	210	100	2.35
29. Verilen çalışmayı yapmamaları	18	8.6	106	50.5	72	34.3	12	5.7	2	1.0	210	100	2.40
30. Derse hazırlıksız gelmeleri	19	9.0	98	46.7	79	37.6	11	5.2	3	1.4	210	100	2.43
31. Yalan söylemeleri	37	17.6	104	49.5	62	29.5	6	2.9	1	0.5	210	100	2.19
32. Küfürlü ve argo içerikli konuşmaları	55	26.2	111	52.9	37	17.6	7	3.3	0	0	210	100	1.98
33. Sıklıkla geç gelmeleri ve devamsızlık yapmaları	49	23.3	125	59.5	35	16.7	1	0.5	0	0	210	100	1.94
34. Sigara, uyuşturucu vb. zararlı madde kullanmaları	201	95.7	3	1.4	6	2.9	0	0	0	0	210	100	1.07

Öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sorunun “öğrencilerin derste tuvalete gitmek için izin istemeleri” olması, öğrencilerin teneffüste arkadaşlarıyla oyun oynama arzularının ağır basmasından

kaynaklanmış olabilir. Dolayısıyla ertelenen lavabo ihtiyaçları ders esnasında öğrencilerin lavabo ihtiyaçlarını gidermek için izin istemelerine yol açmış olabilir (Tablo 4).

Öğretmenlerin ikinci sırada en çok karşılaştıkları disiplin sorunu “öğrencilerin birbirlerini sıkça şikâyet etmeleri” olarak görülmektedir. Öğretmenlerin %44,3’ü “sık sık” düzeyinde bu sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin üçüncü sırada en çok karşılaştıkları disiplin sorunu “öğrencilerin sınıfta söz almadan konuşmaları” olarak gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %41,9’u “bazen” düzeyinde; %41’i ise “sık sık” düzeyinde bu sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4).

Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin en az karşılaştıkları disiplin sorunu ise, “sigara, uyuşturucu vb. zararlı madde kullanmaları” olduğu görülmektedir. Değerlendirme aralıkları tablosuna (Tablo 3) göre, öğretmenler bu sorunla “hiçbir zaman” düzeyinde karşılaşmaktadırlar. Buna göre araştırmaya katılan 210 öğretmenden 201’i, yani %95,7’si bu sorunla “hiçbir zaman” karşılaşmadıklarını belirtirken; 3 öğretmen (%1,4) “nadiren” karşılaştıklarını, 6 öğretmen ise (%2,9) “bazen” karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre sınıflarında en az karşılaştıkları diğer disiplin sorunları ise, “altını ıslatma”, “okul ve sınıf eşyasına zarar verme”, “kopya çekme”, “sıklıkla geç gelmeleri ve devamsızlık yapmaları”, “başkasının eşyasını izinsiz almaları” ve “küfürlü ve argo içerikli konuşmaları” olarak belirlenmiştir (Tablo 4).

3.2. Öğretmen Görüşlerine Göre Karşılaşılan Disiplin Sorunlarının Nedenlerine İlişkin Bulgular

Tablo 5 incelediğinde, sınıf öğretmenlerine göre sınıf yönetiminde karşılaşılan disiplin sorunlarının nedenlerinin başında “bilgisayar oyunları, TV dizileri, internet ve medyanın olumsuz etkileri” gelmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin %32,9’u “büyük oranda katılıyorum” düzeyinde, %48,6’sı “tamamen katılıyorum” düzeyinde disiplin sorunlarının nedeni olarak “Bilgisayar oyunları, TV dizileri, internet ve medyanın olumsuz etkilerini” görmektedirler.

Tablo 5: Öğretmenlerin karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenleri

Disiplin Sorunlarının Nedenleri	Hiç Katılmıyorum		Çok Düşük Oranda Katılıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Büyük Oranda Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		$\bar{x}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Ders sürelerinin uzun olması	60	28.6	42	20.0	55	26.2	29	13.8	24	11.4	210	100	2.59
2. Teneffüslerin kısa olması	32	15.2	38	18.1	47	22.4	45	21.4	48	22.9	210	100	3.18
3. Günde 6 saatlik ders sayısının bu sınıf öğrencileri için fazla olması	23	11.0	17	8.1	34	16.2	38	18.1	98	46.7	210	100	3.81
4. Okulda sosyal etkinliklerin az olması ya da hiç olmaması	12	5.7	24	11.4	38	18.1	70	33.3	66	31.4	210	100	3.73
5. Sınıfın fizikî düzenlenmesinin ve yapısının uygunsuzluğu	34	16.2	50	23.8	47	22.4	33	15.7	46	21.9	210	100	3.03
6. Sınıf mevcudunun fazla olması	60	28.6	31	14.8	37	17.6	29	13.8	53	25.2	210	100	2.92
7. Okulda ikili eğitimin (sabahçı-öğleci) yapılıyor olması	75	35.7	16	7.6	33	15.7	21	10.0	65	31.0	210	100	2.92
8. Okul çalışanlarının istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı ortak tavır sergilememeleri	48	22.9	54	25.7	41	19.5	30	14.3	37	17.6	210	100	2.78
9. Okulun fizikî yetersizlikleri	32	15.2	36	17.1	58	27.6	39	18.6	45	21.4	210	100	3.13
10. Öğretim araçlarının yetersizliği	16	7.6	50	23.8	56	26.7	47	22.4	41	19.5	210	100	3.22

Disiplin Sorunlarının Nedenleri	Hiç Katılmıyorum		Çok Düşük Oranda Katılmıyorum		Orta Düzeyde Katılmıyorum		Büyük Oranda Katılmıyorum		Tamamen Katılmıyorum		Toplam		$\bar{x}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
11. Yetersiz aile desteği (eğitsel davranış ve tutum açısından)	2	1.0	14	6.7	27	12.9	68	32.4	99	47.1	210	100	4.18
12. Ailevi problemler (şiddet, boşanma vb.)	6	2.9	45	21.4	47	22.4	48	22.9	64	30.5	210	100	3.56
13. Aileden kaynaklı yanlış tutum ve değerler	2	1.0	18	8.6	43	20.5	70	33.3	77	36.7	210	100	3.96
14. Ailenin sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi	4	1.9	12	5.7	50	23.8	62	29.5	82	39.0	210	100	3.98
15. Bilgisayar oyunları, TV dizileri, internet ve medyanın olumsuz etkileri	2	1.0	11	5.2	26	12.4	69	32.9	102	48.6	210	100	4.22
16. Akıllı telefonların bilinçsizce kullanılması	19	9.0	20	9.5	33	15.7	69	32.9	69	32.9	210	100	3.70
17. Küreselleşmeye bağlı olarak algı değişimleri (eskiden sorun olarak kabul edilen davranışın artık normal görülmesi)	6	2.9	25	11.9	45	21.4	71	33.8	63	30.0	210	100	3.76
18. Öğretmenin mesleğini sevmemesi ve meslekî tükenmişliği	44	21.0	41	19.5	45	21.4	49	23.3	31	14.8	210	100	2.91
19. Öğretmenin sınıfı etkili yönetememesi	45	21.4	50	23.8	58	27.6	37	17.6	20	9.5	210	100	2.70
20. Öğretmenin sınıf yönetimi kuramlarında yetersiz oluşu	52	24.8	62	29.5	41	19.5	42	20.0	13	6.2	210	100	2.53
21. Öğretmenin derse hazırlıksız girmesi	42	20.0	65	31.0	39	18.6	41	19.5	23	11.0	210	100	2.70
22. Öğretmenin öğretim yöntem ve tekniklerini etkin kullanamaması	40	19.0	52	24.8	48	22.9	45	21.9	25	11.9	210	100	2.82
23. Sınıf yönetimi modellerini bilmemesi ya da bildiği halde uygulamaması	43	20.5	66	31.4	44	21.0	36	17.1	21	10.0	210	100	2.64
24. Öğretmenin derse yeterli düzeyde motivasyonu sağlayamaması	42	20.0	56	26.7	41	19.5	45	21.4	26	12.4	210	100	2.79
25. Ders içeriklerinin öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılayamaması	30	14.3	42	20.0	49	23.3	60	28.6	29	13.8	210	100	3.07
26. Akran etkisi	10	4.8	33	15.7	67	31.9	64	30.5	36	17.1	210	100	3.39
27. Öğrencideki hiperaktivite, dürtüsellik vb. rahatsızlıklar	3	1.4	53	25.2	69	32.9	52	24.8	33	15.7	210	100	3.28
28. Öğrenme güçlüğü ve düşük akademik başarı	8	3.8	50	23.8	65	31.0	53	25.2	34	16.2	210	100	3.26

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, ikinci sırada sınıf içerisinde karşılaşılan disiplin sorunlarının nedeni olarak “*eğitsel davranış ve tutum açısından yetersiz aile desteği*” gelmektedir. Bu maddeyi disiplin sorunlarının nedeni olarak gören öğretmenlerin %32,4’ü “*büyük oranda katılmıyorum*” düzeyinde görüş belirtirken; %47,1’i “*tamamen katılmıyorum*” düzeyinde görüş belirtmektedirler (Tablo 5).

Uygulamaya katılan öğretmenlere göre, üçüncü sırada disiplin sorunlarının nedeni “*ailenin sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi*” gelmektedir. Bu maddeye öğretmenlerin %39’u “*tamamen katılmıyorum*” düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 5).

Ayrıca “*aileden kaynaklı yanlış tutum ve değerler*”, “*günde 6 saatlik ders sayısının bu sınıf öğrencileri için fazlası olması*”, “*akıllı telefonların bilinçsizce kullanılması*” ve “*ailevi problemler*” öğretmenler tarafından disiplin sorunlarının diğer önemli nedenleri olarak değerlendirilmiştir (Tablo 5).

3.3. Öğretmen Görüşlerine Göre Karşılaşılan Disiplin Sorunlarıyla Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunlarıyla nasıl baş ettiklerine ilişkin frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaların verildiği Tablo 6 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin disiplin sorunlarıyla baş etmede en çok kullandıkları yöntemin “öğrenci ile göz teması kurarım” olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Öğretmenlerin disiplin sorunlarıyla baş etme yöntemleri

Disiplin Sorunlarıyla Baş Etme Yöntemleri	Hiç Katılmıyorum		Çok Düşük Oranda Katılmıyorum		Orta Düzeyde Katılmıyorum		Büyük Oranda Katılmıyorum		Tamamen Katılmıyorum		Toplam		$\bar{x}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Küçük hataları görmezden gelirim	17	8.1	23	11.0	37	17.6	70	33.3	63	30.0	210	100	3.66
2. Öğrenci ile göz teması kurarım	1	0.5	2	1.0	4	1.9	65	31.0	138	65.7	210	100	4.60
3. Parmak veya baş hareketiyle uyarırım	9	4.3	16	7.6	32	15.2	78	37.1	75	35.7	210	100	3.92
4. Jest ve mimik hareketleriyle uyarırım	1	0.5	7	3.3	25	11.9	80	38.1	97	46.2	210	100	4.26
5. Sorun davranışı sergileyen öğrenciye yaklaşırım (fiziksel yakınlıktan yararlanırım)	17	8.1	21	10.0	46	21.9	72	34.3	54	25.7	210	100	3.59
6. Öğrenciye dokunurum (baş, omuz veya masasına)	21	10.0	29	13.8	52	24.8	55	26.2	53	25.2	210	100	3.42
7. Umursamam (olumsuz davranışa aldırmadan ders işlemeye devam ederim)	130	61.9	32	15.2	38	18.1	4	1.9	6	2.9	210	100	1.68
8. Dersi aniden kesip sessiz olurum	28	13.3	48	22.9	57	27.1	44	21.0	33	15.7	210	100	3.02
9. Ben dili kullanırım (bu davranışlar beni rahatsız ediyor vb.)	15	7.1	32	15.2	51	24.3	58	27.6	54	25.7	210	100	3.49
10. Sorun davranışı yapan öğrenciyi ismiyle uyarırım	6	2.9	37	17.6	61	29.0	60	28.6	46	21.9	210	100	3.49
11. Sınıf kurallarını hatırlatırım	2	1.0	16	7.6	34	16.2	91	43.3	67	31.9	210	100	3.97
12. Sınıfın huzurunda öğrenciyle konuşurum	42	20.0	64	30.5	50	23.8	24	11.4	30	14.3	210	100	2.69
13. O an işlediğim konuyla ilgili soru sorarım	9	4.3	42	20.0	60	28.6	52	24.8	47	22.4	210	100	3.40
14. Sınıf dışında öğrenciyle özel konuşurum	3	1.4	6	2.9	36	17.1	69	32.9	96	45.7	210	100	4.18
15. Sorumluluk veririm	1	0.5	6	2.9	33	15.7	79	37.6	91	43.3	210	100	4.20
16. Öğrencinin yerini değiştiririm	10	4.8	18	8.6	68	32.4	60	28.6	54	25.7	210	100	3.61
17. Sorunu anlamaya çalışırım	1	0.5	8	3.8	30	14.3	63	30.0	108	51.4	210	100	4.28
18. Ders işleme yöntem ve tekniklerimi gözden geçiririm	8	3.8	24	11.4	51	24.3	73	34.8	54	25.7	210	100	3.67
19. Derse ara verip fıkra veya bilmece sorarım	24	11.4	63	30.0	58	27.6	41	19.5	24	11.4	210	100	2.89
20. Öğrenciyi sınıf dışına çıkarırım	132	62.9	40	19.0	15	7.1	15	7.1	8	3.8	210	100	1.70
21. Öğrenciyi tek ayaküstünde durdururum	164	78.1	25	11.9	10	4.8	7	3.3	4	1.9	210	100	1.39
22. Öğrenciyi teneffüse çıkmaktan mahrum bırakırım	76	36.2	55	26.2	38	18.1	23	11.0	18	8.6	210	100	2.29
23. Öğrenciye ceza olarak yazı yazma çalışması veririm	145	69.0	37	17.6	16	7.6	5	2.4	7	3.3	210	100	1.53
24. Öğrenciyi azarlarım	90	42.9	78	37.1	25	11.9	13	6.2	4	1.9	210	100	1.87
25. Öğrenciye fiziksel ceza uygularım	184	87.6	20	9.5	2	1.0	3	0.5	1	0.5	210	100	1.17
26. Öğrenciyi okul idaresine gönderirim	131	62.4	60	28.6	14	6.7	1	0.5	4	1.9	210	100	1.50

Disiplin Sorunlarıyla Baş Etme Yöntemleri	Hiç Katılmıyorum		Çok Düşük Oranda Katılmıyorum		Orta Düzeyde Katılmıyorum		Büyük Oranda Katılmıyorum		Tamamen Katılmıyorum		Toplam		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
	27. Okul rehberlik servisinden yararlanırım	9	4.3	31	14.8	42	20.0	55	26.2	73	34.8	210	
28. Öğrencinin ailesiyle görüşürüm	4	1.9	16	7.6	40	19.0	56	26.7	94	44.8	210	100	4.04
29. Öğrenci ile sözleşme imzalarım	88	41.9	31	14.8	43	20.5	31	14.8	17	8.1	210	100	2.32

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, %31'i "*büyük oranda katılmıyorum*" düzeyinde, %65,7'si "*tamamen katılmıyorum*" düzeyinde bu stratejiyi kullandıklarını belirtmişlerdir. Her iki düzeyde öğretmenlerin %96,7'sinin uygulamada bir çeşit beden dili olan "*öğrenci ile göz teması kurarım*" yöntemini en fazla kullandıkları görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin ikinci sırada en çok "*sorunu anlamaya çalışırım*" yöntemini kullandıkları tespit edilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin %30'unun "*büyük oranda katılmıyorum*" düzeyinde, %51,4'ünün, yani yarıdan fazlasının, "*tamamen katılmıyorum*" düzeyinde bir katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır (Tablo 6).

Öğretmenlerin üçüncü sırada en fazla başvurdukları diğer bir yöntemin "*jest ve mimik hareketleriyle uyarırım*" stratejisi olduğu görülmektedir. Uygulamaya katılan öğretmenlerin %38,1'inin "*büyük oranda katılmıyorum*" düzeyinde görüş belirtirken; %46,2'sinin de "*tamamen katılmıyorum*" düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir. Yine öğretmenlerin en fazla başvurdukları diğer yöntemlerin "*sorumluluk veririm*", "*sınıf dışında öğrenciyle özel konuşurum*", "*öğrencinin ailesiyle konuşurum*" ve "*sınıf kurallarını hatırlatırım*" olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6).

Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin uygulamada en az başvurdukları disiplin sorunlarıyla baş etme yönteminin "*öğrenciye fiziksel ceza uygulayırım*" olduğu görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin %87,6'sının bu yönetime hiç başvurmadıkları görülmektedir. Bunun yanında sırayla en az kullanılan diğer yöntemlerin "*öğrenciyi tek ayaküstünde durdururum*", "*öğrenciyi okul idaresine gönderirim*", "*öğrenciye ceza olarak yazı yazma çalışması veririm*", "*öğrenciyi azarlarım*" olduğu görülmektedir (Tablo 6).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde birinci sırada en çok karşılaştıkları disiplin sorununun "*öğrencilerin derste tuvalete gitmek için izin istemeleri*" olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %39,5'i bu sorunla "*sık sık*" düzeyinde karşılaştıklarını belirtirken; %17,1'i "*her zaman*" düzeyinde karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sorunun "*öğrencilerin derste tuvalete gitmek için izin istemeleri*" olması, öğrencilerin tenefüste arkadaşlarıyla oyun oynama arzularının ağır basmasından kaynaklanmış olabilir. Dolayısıyla ertelenen lavabo ihtiyaçları ders esnasında öğrencilerin lavabo ihtiyaçlarını gidermek için izin istemelerine yol açmış olabilir. Öğretmenlerin ikinci sırada en çok karşılaştıkları disiplin sorunu "*öğrencilerin birbirlerini sıkça şikâyet etmeleri*" olarak görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %44,3'ü "*sık sık*" düzeyinde bu sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Baysal'ın (2009) Diyarbakır'da yaptığı araştırmada da öğretmenlerin ikinci sırada en çok karşılaştıkları disiplin sorunu "*öğrencilerin birbirlerini gereksiz yere şikâyet etmesi*"dir. Bu yönüyle her iki araştırma sonucunun birbirlerini destekledikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin üçüncü sırada en çok karşılaştıkları disiplin sorunu "*öğrencilerin sınıfta söz almadan konuşmaları*" olarak gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %41,9'u "*bazen*" düzeyinde; %41'i ise "*sık sık*" düzeyinde bu sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bal (2005) ve Hemde (2010) yaptıkları

araştırmalarda da öğretmenlerin en çok karşılaştıkları disiplin sorunlarından biri “izinsiz konuşmak” olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin en az karşılaştıkları disiplin sorunu “sigara, uyuşturucu vb. zararlı madde kullanmaları” olmuştur. Değerlendirme aralıkları tablosuna (Tablo 3) göre, öğretmenler bu sorunla “hiçbir zaman” düzeyinde karşılaşmışlardır. Buna göre araştırmaya katılan 210 öğretmenden 201’i, yani %95,7’si bu sorunla “hiçbir zaman” karşılaşmadıklarını belirtirken; 3 öğretmen (%1,4) “nadiren” karşılaştıklarını, 6 öğretmen ise (%2,9) “bazen” karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Buradan hareketle Bingöl’deki ilkokullarda sigara, uyuşturucu vb. zararlı maddelerin bir sorun oluşturmadığını söyleyebiliriz. Ancak, ilkokula başlama yaşının Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesine göre “İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 66 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Gelişim yönünden ilkokula hazır olduğu anlaşılan 60-66 ay arası çocuklardan, velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir” (MEB, 2014). Dolayısıyla, sigara, uyuşturucu vb. zararlı madde kullanımının çok düşük oranda olsa bile ilkokullarda görülmüş olması, üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Öğretmenlere göre sınıflarında en az karşılaştıkları disiplin sorunları, “altını ıslatma”, “okul ve sınıf eşyasına zarar verme”, “kopya çekme”, “sıklıkla geç gelmeleri ve devamsızlık yapmaları”, “başkasının eşyasını izinsiz almaları” ve “küfürlü ve argo içerikli konuşmaları” olarak belirlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerinin başında “bilgisayar oyunları, TV dizileri, internet ve medyanın olumsuz etkileri” gelmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin %32,9’u “büyük oranda katılıyorum” düzeyinde, %48,6’sı “tamamen katılıyorum” düzeyinde disiplin sorunlarının nedeni olarak “Bilgisayar oyunlarını, TV dizilerini, internet ve medyanın olumsuz etkilerini” görmektedirler. Bal’ın (2005) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin üçte biri disiplin sorunlarının nedeni olarak “televizyon ve diğer medya araçlarının” olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, çağımızın bilişim ve teknoloji çağı olmasıyla, öğrenciler tarafından akıllı telefonların ve tabletlerin amaçsızca kullanımının giderek yaygınlaşmasıyla izah edilebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, ikinci sırada sınıf içerisinde karşılaşılan disiplin sorunlarının nedeni olarak “eğitsel davranış ve tutum açısından yetersiz aile desteği” gelmektedir. Bu maddeyi disiplin sorunlarının nedeni olarak gören öğretmenlerin %32,4’ü “büyük oranda katılıyorum” düzeyinde görüş belirtirken; %47,1’i “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, üçüncü sırada disiplin sorunlarının nedeni “ailenin sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi” gelmektedir. Söz konusu maddeye öğretmenlerin %39’u “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca “aileden kaynaklı yanlış tutum ve değerler”, “günde 6 saatlik ders sayısının bu sınıf öğrencileri için fazlası olması”, “akıllı telefonların bilinçsizce kullanılması” ve “ailevi problemler” öğretmenler tarafından disiplin sorunlarının diğer önemli nedenleri olarak değerlendirilmiştir. Bal (2005) ve Baysal (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da disiplin sorunlarının en önemli nedenleri olarak aileden kaynaklı nedenlerin gösterilmesi, araştırma bulgularının birbirlerini destekledikleri yönünde değerlendirilebilir.

Yukarıdaki analizler ışığında öğretmenlerin, disiplin sorunlarının en önemli nedenleri olarak değerlendirdikleri yedi maddeye bakıldığında, bunlardan beşinin aileden kaynaklı sorunlar olduğu görülmektedir. Bal (2005), Hemde (2010), Eleser (2007), Baysal (2009) tarafından yapılan benzer araştırmalarda da disiplin sorunlarının en önemli nedeni olarak “aile” gösterilmektedir. Bununla birlikte, araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısına yakını (%46,7) “günde altı saatlik ders sayısının bu sınıf öğrencileri için fazla olması” maddesine “tamamen katılıyorum” düzeyinde katıldıklarını belirtmeleri anlamlı görülmüştür. Yukarıdaki sonuçlardan da anlaşılacağı üzere öğretmenler, disiplin sorunlarının nedenlerini çoğunlukla aileden kaynaklandığını düşünmektedirler.

Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin disiplin sorunlarıyla baş etmede en çok kullandıkları yöntemin “öğrenci ile göz teması kurarım” olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, %31’i “büyük oranda katılıyorum” düzeyinde, %65,7’si “tamamen katılıyorum”

düzeyinde bu stratejiyi kullandıklarını belirtmişlerdir. Her iki düzeyde öğretmenlerin %96,7'sinin uygulamada bir çeşit beden dili olan “öğrenci ile göz teması kurarım” yöntemini en fazla kullandıkları görülmüştür. Bu durum, öğretmenlerin otoriter disiplin anlayışları yerine, bireyi önceleyen pozitif disiplin anlayışını benimsediklerini ve öğrencilerin kişiliklerine saygı duyduklarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Baysal (2009) tarafından ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan öğretmenlere uygulanan çalışmada da öğretmenlerin, disiplin sorunlarına karşı en çok kullandıkları yöntemin “öğrenciyi vücut diliyle uyarmak” olduğu görülmüştür. Uygulamaya katılan öğretmenlerin ikinci sırada en çok “sorunu anlamaya çalışırım” yöntemini kullandıkları tespit edilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin %30'unun “büyük oranda katılıyorum” düzeyinde, %51,4'ünün, yani yarıdan fazlasının, “tamamen katılıyorum” düzeyinde bir katılım gösterdikleri anlaşılmıştır. Öğretmenlerin üçüncü sırada en fazla başvurdukları diğer bir yöntem “jest ve mimik hareketleriyle uyarırım” stratejisi olduğu görülmüştür. Uygulamaya katılan öğretmenlerin %38,1'inin “büyük oranda katılıyorum” düzeyinde görüş belirtirken; %46,2'sinin de “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yine öğretmenlerin en fazla başvurdukları diğer yöntemlerin “sorumluluk veririm”, “sınıf dışında öğrenciyle özel konuşurum”, “öğrencinin ailesiyle konuşurum” ve “sınıf kurallarını hatırlatırım” olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, sınıf öğretmenlerinin uygulamada en az başvurdukları disiplin sorunlarıyla baş etme yönteminin “öğrenciye fiziksel ceza uygulayım” olduğu görülmüştür. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin %87,6'sının bu yöntemi hiç kullanmadıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında sırayla en az kullanılan diğer yöntemlerin “öğrenciyi tek ayaküstünde durdururum”, “öğrenciyi okul idaresine gönderirim”, “öğrenciye ceza olarak yazı yazma çalışması veririm”, “öğrenciyi azarlarım” olduğu görülmüştür.

Yukarıdaki analizler doğrultusunda öğretmenlerin, disiplin sorunlarıyla baş etmede daha çok öğrencinin onurunu önceleyen pozitif disiplin uygulamalarını kullandıkları görülmüştür. Ozorio'nun (2014), Amerika'nın San Francisco körfezinde öğretmen ve öğrenciler üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre, duygusal ve sosyal gereksinimleri karşılanan öğrencilerin disiplin sorunlarından uzak bir sınıf ortamının oluşmasında etkili olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre sınıf öğretmenlerinin sorunlarla baş ederken uyguladıkları stratejilerin, öğrencilerin duygusal ve sosyal gereksinimlerini dikkate aldıkları görülmektedir. Bunun doğal sonucu olarak da ciddi disiplin sorunlarıyla karşılaşmadıklarını söylemek mümkündür.

Buna göre, sınıf öğretmenlerinin, disiplin sorunlarıyla baş etmede bireyin kişiliğini önceleyen pozitif disiplin uygulamalarını kullandıkları sonucuna varılabilir. Bu durum, öğretmenlik bölümlerine öğretmen adaylarının yüksek puanlarla alınması, eğitim fakültelerinin sınıf yönetimi, iletişim becerileri, disiplin sorunlarıyla baş etme stratejileri vb. konularda öğretmen adaylarına uyguladıkları programların niteliğinin ve aldıkları hizmet içi eğitimlerinin bir neticesi olarak değerlendirilebilir. Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi velilerin eğitim ve eğitimcilerden beklentilerinin de yükselmesine yol açtığını ve bu durumun da öğretmenlerin disiplin anlayışlarında belirleyici bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Ayrıca öğretmen adaylarının, mezuniyet sonrası öğretmenliğe geçişte KPSS sınavlarına hazırlanırken öğretmenlik formasyonu bilgileriyle tekrar yüzleşmeleri ve adaylar arasındaki sıkı rekabetin de bu durum üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Elde edilen bu sonuçlardan yola çıkarak aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

- İlkokullarda uygulanan mevcut teneffüs sürelerinin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamalarına imkân verecek şekilde düzenlenmesi önerilebilir.
- Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine, teneffüslerin dinlenme ve lavabo ihtiyaçlarının giderilmesi için konulduğunu sık sık hatırlatmaları yararlı olacaktır.
- Bilgisayar, tabletler ve akıllı telefonlar gibi bilişim teknolojilerinin öğrenciler tarafından amaçsızca ve kontrolsüz bir biçimde kullanımının öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri hakkında ailelere çeşitli eğitimler verilmelidir.
- Televizyon programları ve dizilerinin öğrencilerin davranışları üzerindeki etkisinin büyüklüğü konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.

- Ailelere “eğitsel farkındalık” eğitimleri verilerek okul, öğretmen ve aile işbirliğinin güçlendirilmesi gerekir.
- İlkokullarda günde 6 saat ders uygulamasının ilgili ve yetkili kurullarda yeniden üzerinde tartışılması yararlı olacaktır.

5. KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Çetin, M. (2002). *Eğitim ve öğretim ortamında disiplin nedir?*. Ankara: Nobel Yayın.
- Ağaoğlu, E. (2002). Sınıf yönetimiyle ilgili genel olgular. Z. Kaya (Ed.). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akgündüz, H. (1998). *Eğitim sorunlarına tarihsel bakış yöntemi*. Diyarbakır: Zafer Matbaası.
- Aksoy, N. (2002). Sınıf içi kurallar. E. Karip (Ed.). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları-4.
- Bal, T. (2005). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin disiplin anlayışları ve kullandıkları disiplin yöntemleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Baldık, Ö. (2005). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji rehberi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1992). *Eğitime giriş*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Baysal, N. (2009). *İlköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına, bunların nedenlerine ve çözüm yollarına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Büyükkaragöz S. ve Çivi, C. (1996). *Genel öğretim metotları*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cheney, C. O. (1989). *Preventive discipline through effective classroom management*. Exploring the Theory/Practice Link in Special Education, April 2-3. San Francisco.
- Chung, K. (2003). *Classroom discipline and socialization*. American Educational Research Association, April 21-25. Chicago.
- Curwin, R. L. Mendler, A. N. ve Mendler, B. D. (1996). *Discipline with dignity: new challenges, new solutions (3rd Ed.)*. Virginia USA: ASCD.
- Eleser, G. (2007). *İlköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları disiplin problemleri ve bunlarla baş etmen yolları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Erdem, A. R. (2011). Sınıf disiplini ve kuralları. R. Sarpkaya (Ed.). *Sınıf yönetimi*, Ankara: İhtiyaç Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Garrett, T. (2008). Student-centered and teacher-centered classroom management: a case study of three elementary teachers. *Journal of Classroom Interaction*, 43(1), 34-47.
- Hemde, A. (2010). *İlköğretim okulları 1-5. sınıflarda karşılaşılan disiplin sorunları ve Çözüm yöntemleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve tutumları üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Johansen, A., Little, S. G., & Little, A. A. (2011). An examination of new Zealand teachers' attributions and perceptions of behaviour, classroom management and the level of formal teacher training received in behaviour management. *Kairaranga*, 12(2), 3-12.
- Kaptan, S. (1991). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kızılok, H. (2002). Eğitimle ilgili temel kavramlar. A. Türkoğlu (Ed.). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Mikro Yayınları.

- Kocabay, A. (2008). *İlköğretim programının uygulanması sırasında sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Küçükahmet, L. (1994). Sınıf yönetimi-disiplin. A. Hakan (Ed.). *İlkokul programı ve Öğretim yöntemleri*. Eskişehir: Eğitim Önlisans Programı Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No:90.
- MEB, (2014). Millî eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği. <http://mevzuat.meb.gov.tr>. [Erişim tarihi: 18.03.2015].
- Moles, O. C. (1989). *Strategies to reduce student misbehavior*. office of educational research and improvement (ED), Office of Research, Washington, D C.
- Ozorio, K. (2014). *Understanding social and emotional needs as an approach in developing a positive classroom environment* (a thesis presented in partial fulfillment of the requirements of the degree of bachelors of arts in liberal studies) Dominican University of California San Rafael, California.
- PISA. (2011). PISA in focus 2011. <https://www.oecd.org/pisa/49012097.pdf> [Erişim Tarihi: 19.12.2017].
- Skiba, R. & Peterson, R. (2003). Teaching the social curriculum: School discipline as instruction. *Preventing. School Failure*, 47(2), 66–73.
- Taylor, B. (2009). *Classroom management impacts student achievement: tips to thrive and survive*. Jackson State University, Mississippi, USA.
- Turgut, İ. (1998). *Kaostaki eğitim*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Tümkiye, S. (2005). Öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışları ve tükenmişlikle ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 44, 549-568
- Yörükoğlu, A. (2004). *Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunları*. İstanbul: Özgür Yayınları.